

és 140–170 cm széles körárkoknak a D-i oldalon volt a bejárata. Az árkokkal körbevett temetkezések É–D tájolásúak és kifosztottak voltak. A 250×70 cm alapterületű és 110 cm mély sírban néhány darab embercsonton kívül pár üvegyöngyöt, néhány kerámiatöredéket, egy porrá tört üvegedény maradványait és egy vaskést találtunk. A másik, 220×90 cm alapterületű és 120 cm mély sírban az elhunyt bal alsó lábszára anatómiai rendben maradt meg. Ezt a részt nem bolygatták a sírrablók, így itt megmaradt a lábhoz helyezett kisméretű, sötét füles edény és egy darabokra tört, de restaurálható üveg pohár. A sír betöltéséből egy bronzfibula is előkerült.

D. SZABÓ LÁSZLÓ

184. Füzér, vár (KÖH 16582)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, Kk, Kú?

A 17. sz. végi inventáriumok által „Lyukpincének” nevezett, háromágú pincerendszer járataitól Ny-ra elhelyezkedő, fákkal ritkásan benőtt, és aránylag sík területen jelöltük ki 2009-ben a füzéri várhoz kapcsolódó kutatások helyszínét. A régészeti feltárásokat a miskolci Herman Ottó Múzeum Régészeti osztályának munkatársaival, valamint a füzéri önkormányzat által biztosított közmunkásokkal közösen végeztük el 2009. augusztus utolsó hetében. A fent jelzett terület É-i részén egy 22 m hosszú, és 2 m széles, valamint attól mintegy 20 m-rel délebbre egy 7 m hosszú és szintén 2 m széles árokban kezdődtek meg a kutatások. Célunk a középkori forrásokban előforduló, talán a fent említett pincékhez kapcsolódó egyéb (gazdasági?) épületek esetleges meglétének tisztázása volt.

A terület D-i részén elhelyezkedő rövidebb kutatóárkunkból a középkorhoz köthető objektum vagy leletanyag nem bukkant elő. Ugyanakkor a fehér színű sziklás altalajt fedő köves rétegből nagy mennyiségű bronzkori kerámiatöredék származott.

Az északabbra kijelölt kutatóárok Ny-i részén 90–100 cm-es mélységben két, vörös színű, paticsos szélű mintegy 3 m átmérőjű karikaként jelentkező objektum nyomaira bukkantunk. Ezek kitisztítása és bontása során két középkori mészégető kemence maradványai kerültek elő. A nyugatabbra elhelyezkedő kemencének csupán a D-i fele esett kutatóárkunk területébe, azonban így is tökéletesen tudtuk vizsgálni szerkezetét és betöltésének rétegeit.

Az egykori kemence betöltésének kitermelése során mésszel kevert, köves, sötét színű betöltést bontottunk el. A mészégető kemence teljes mélysége a jelenlegi felszíntől mérve 190 cm, kiszerezhető teljes átmérője kb. 320 cm. A kemencegödör fenekének szélén egy 35 cm széles és 40 cm magasan megmaradt meszes habarcsba rakott kőfalat tártunk fel. E „fal” felett a kemence oldala mintegy 5–6 cm vastagságban és 60 cm magasságban vörösen átégett. Ez a jelenség a mészégetés folyamán keletkezett igen nagy hőnek tulajdonítható, azaz a mészégető kemence egykori aktív működésének is egyértelmű bizonyítéka.

Egykor erre az előbb leírt falazatra építhették magát a kemencét, mely jellegénél fogva nem maradt fenn.

A másik vörös színű feltárt szintén egy – ugyanakkor a fentiekben bemutatottól kissé eltérő szerkezetű – mészégető kemence maradványait rejtette magában. Ez egy kisebb méretű, ovális alaprajzú, teknős aljú kemence, átmérője kb. 2 m, mélysége, a feltöltés szintjétől mérve, mintegy 60 cm volt. Kőből rakott fallal, vagy kemencepadkával ennél a kemencénél nem találkoztunk. A meszes betöltésű kemencetést körül megfigyelt vörösre átégett földréteg sokkal intenzívebb, vastagabb volt. Szélessége mintegy 10–15 cm. A mészégető aljában jelentős mennyiségű égett fadarabot, faszenet is találtunk. A kemence szája K felé nézett.

A feltárt mészégető kemencék korhatározásában stratigráfiai helyzetükön túl igen csekély számú kerámiatöredék van segítségünkre. A nagyobb kemence betöltéséből pár darab barna színű fazékból származó cseréptöredék, valamint egy sárgásfehér színű vörös festéssel díszített asztali edény töredéke került elő. A töredékeket a 13. sz. második felére vagy a 14. sz. elejére keltezhetjük.

A másodikként feltárt kisebbik kemence betöltéséből korhatározó lelet nem került elő. Azonban stratigráfiai helyzete alapján ezt a késő középkorban vagy a kora újkorban használhatták.

GÁL-MLAKÁR VIKTOR

185. Galgahévíz, Fő utca 151. (KÖH 25562)

(Pest megye) B, Kk

2009-ben a község központjában, a középkori Hévíz falu területén található telken (402 hrsz.) régészeti megfigyelést végeztem. A meglévő épület bővítéséhez ásott sávvalapokban az 50–55 cm vastag, újkori törmelékekkel (tégla, kő, síküveg darabok) és sárga agyaggal kevert felső rétegtől éles vonallal vált el egy sötét, apró paticsrögöket és faszénmorzsát tartalmazó, 25–30 cm vastag homokréteg. Ebből az alsó rétegből két darab cserepet sikerült kiemelni: egy fehér színű, kívül piros festésű késő középkori? – újkori? oldalt és egy mázas néprajzi cserepet. Az alapárkokban régészeti objektum beásása nem mutatkozott.

A kertben a felszínről 1 őskori (bronzkori?) és néhány késő középkori vagy újkori cserepet gyűjtöttem.

A leletek az aszódi Petőfi Múzeumba kerültek.

KŐVÁRI KLÁRA

186. Galvács, Ronka-lápa (KÖH 75047)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) I

Bejelentés alapján 2009. július 6-án régészeti helyszíni szemlét tartottunk a Galvács határában található Ronka-lápa nevű völgyben. Gregóczi Gergő egyetemista (Miskolci Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történettudományi Intézet) korábban az ÉNy-DK-i irányú

völgy derekánál, a DNy-i hegyoldalon (Köves-hegy és Ronka-tető ÉK-i lejtői) egy nagyméretű kvarcittömb körül pattintott kvarcitszilánkokat talált. A szilánkok nyersanyaga és jellemzői alapján feltételeztük, hogy alsó paleolitikus régészeti leletanyagból származhatnak.

A helyszíni szemle során megállapítottuk, hogy a kb. 1,5×1,5 m nagyságban látható kvarcittömböt nagy valószínűséggel egy korábban kidőlt fa felszakadó gyökérzete hantolta ki. Rajta ütésnyomokat nem tudunk azonosítani. Feltehetően eredeti helyén, szálban álló kőzetről van szó. A pattintott szilánkok és jellegtelen törmelékek legnagyobb sűrűségben a kötömbtől É-ra (kb. 40 m távolságig) és ÉNy-ra (kb. 80 m távolságig) szóródtak a felszínen, beleértve a völgyből kifelé futó erdőgazdasági utat és az attól É-ra eső területet is.

Szemlélnk során nem találtunk olyan pattintott követ vagy egyéb régészeti leletet és jelenséget, amely legalább megközelítőleg segítené a szilánkok készítéséhez kapcsolható korhatározást. Mivel azonban a kvarcit az idősebb őskőkor fontos kőeszközkészítési nyersanyaga volt és az előkerült szilánkok mindenképpen emberi beavatkozás (kőpattintás) nyomait (ütési pont, bulbus, lancette stb.) viselik magukon, a terület feltételezett régészeti lelőhely, mely kiterjedésének és korának pontosabb meghatározása további kutatást igényel.

LENGYEL GYÖRGY – SZOLYÁK PÉTER

187. Gamás határa

(Somogy megye) U, R, Ró, A, Kö

2009 őszén a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága készítette el a 67. sz. út elkerülő szakaszainak hatástanulmányát. A terepbejárás több szakaszban, 2009. szeptember 29. és november 25. között folyt, a mezőgazdasági munkákhoz igazodott.

Kisbabapusztától Vadépusztáig csak két kis rész nem volt bejárható. Lokalizáltuk a Vadépusztai-mező lelőhelyet (középkori és neolitikus telep, KÖH 72167). Vadépusztától D-re, az úttól Ny-ra, a tervezett elkerülő szakasznál a Vadépuszta, Vízállás lelőhelyet (középkori és római telep, KÖH 72171) találtuk. A tervezett elkerülő szakasz É-i része gázos volt. Az út K-i fele egészen Somogybabodig gyepes és erdős területek miatt bejárhatatlan volt. Az út Ny-i oldalán egy rövid beszánthatatlan, kukoricával fedett szakasz következett, ezután Jazvinapusztáig bejárható volt. A Jazvinapuszta, Diósidűlő 1–2. lelőhelyeket (római, lengyeli, bronzkori telep, KÖH 72029) lokalizáltuk. A korábbról ismert Vadépuszta, Felső mező lelőhelyet most nem sikerült azonosítani. Jazvinapusztától É-ra részben szántásban, részben repcében bejártuk az Országúti-Studencának nevezett részt, ahol gyenge intenzitású őskori és avar, közepes intenzitású középkori telepet (KÖH 72173) találtunk.

Munkatársak: Németh Péter Gergely régész, Balla Krisztián, Cserép Tamás, Gál Zoltán, Nyári Zsolt technikusok.

HONTI SZILVIA – MOLNÁR ISTVÁN

188. Garadna, Sárvár

(KÖH 75071)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Pa

A Miskolci Egyetem Őstörténeti és Régészeti Tanszéke és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság Herman Ottó Múzeuma 2009. március 9–12. között közös terepbejárást végzett a Hernád folyó jobb partját szegélyező dombvidék 2,5 km széles sávjában, a szlovák határtól számított 43 km hosszú szakaszon. A régészeti kutatás a Miskolci Egyetem történelem-régészet szakirányos hallgatóinak képzésében szereplő *Terepbejárás* című kurzushoz kapcsolódott. Célja elsősorban az volt, hogy megismertesse a hallgatókat a lelőhely-felderítés extenzív terepbejárás módszerével.

Terepmunkánk főképp őskori lelőhelyek felderítésére irányult azért, mert a Hernád szlovákiai szakaszán számos 20–30 ezer éves lelőhely található, viszont a magyarországi szakaszon a kutatás hiánya miatt elenyészőek az adataink. A korszakra való tekintettel, a felderítendő terület elsősorban a magaslatokat érintette.

A 200 m tszf. magasságú, É-D irányú lelőhelyen egy darab paleolit(?) kőeszközt gyűjtöttünk.

LENGYEL GYÖRGY – SZOLYÁK PÉTER

189. Geresdlak, Hidáki-völgy

(KÖH 68635)

(Baranya megye) B, Ró

2009. november 16. és december 2. között megelőző feltárást végeztünk a Horvát Tranzit gázvezeték nyomvonalára eső, HT-76 jelű régészeti lelőhelyen, a 023/1 hrsz. ingatlanon. A teljes kutatott terület 610 m², ebből a feltárt 250 m² volt.

A lelőhely Geresdlak határában, a marázai határhoz közel, egy ÉNy-i irányú összefüggő erdősávtól, ill. a tőle Ny-ra futó földút mellett Ny-ra, a Maráza-Lánycsöki vízfolyástól K-re található. A kijelölt terület K-i felében 2 m mélyen sem találtuk meg az altalajt, a mellette lévő domboldalon lecsúszva vastag sötét humuszos réteg halmozódott fel. Ez a domb is érintett lehet régészetileg, mert ebből a rétegből objektumfoltok nélkül kerámia és állatcsont került elő. A lelőhely Ny-i felében az altalaj szintje sekélyebben helyezkedik el, itt már megjelentek a régészeti jelenségek foltjai. Késő bronzkori és római kori gödrök, árok került elő. A lelőhely Ny-i szélén egy 2. századi edényégető kemence került elő, mellette egy ház tapasztott falainak omladéka és cölöphelyek jelölték ki az egykori épület helyét. Összesen 19 objektumot tártunk fel, 9 gödröt (2 bronzkori, 4 római, 3 bizonytalan korú), 6 római kori cölöphelyet, 1 római házat, 1 római árkot, 1 gödörben kialakított kemencét/tűzhelyet, 1 római edényégető kemencét.

A leletek a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat pécsi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Baranya Megyei Múzeumok Igazgatóságára kerülnek végleges elhelyezésre.